רבי סבר מה לי לשקר. פי׳ [ג] הקונטרס דשעת קידושין כעדים דמו ועקר ליה לחזקה [ד] דהא מחזקינן ליה מעיקרא בחאי ולא בבני וקיימא לה הך איתתא בחזקת שאין זקוקה ליבם וכי אתי בשעת מיתה לאפוקה מחזקתה לאו כל כמיניה ור׳ נתן סבר מה לי לשקר כחזקה דמי ולא אתי חזקה ועקרא חזקה פי׳ מעיקרא הוא הא׳ איתתא בחזקה שזקוקה ליבם שהרי מוחזק לן באחי ולא בבני וכי הדר ואמר בשעת קדושין יש לי בנים אי לאו הדר ביה בשעת מיתה הוה מהימן דאמר[ד] מה לי לשקר אי למיפטרה מיבם קאתי מלי למיפטרה בגיטא שעה אחת קודם מיתתו [ואין נראה לר״י שנאמין אותו במה שאמר בשעת קדושין שהרי דעתו לקיימה אלא נראה לפרש מנו דאי בעי יכתוב לה גט בשעת קדושין לגרשה כ״ז שילכה[א] אע״ג דאסור לגרש בגט [ב] יש[ב] מ״מ כיון דלישנא דמהני[ג] משיב שפיר מנו[ד] מ״מ אבל כי הדר ביה בשעת מיתה אוקמא אחזקה קמייתא דסבר מה לי לשקר כחזקה דמי ואין לו לעקור החזקה שהיתה קודם הקדושין מיהו אי לא הדר ביה שריא לעלמא משום דאין אדם חוטא ולא לו ואילו היתה זקוקה הוה הדר בשעת מיתה וא״ת א״כ אמאי מוקי מתני׳ דלא מוחזק לן באחי אפי׳ מוחזק לן באחי יהא נאמן [ה] במה שאמר יש לי בנים מטעם דפירש הקונטרס דאין אדם חוטא ולא לו וי״ל משום דתנן במתני׳ יש לי אחים אינו נאמן משום הכי צריך לאוקמיה בהכי אי נמי י״ל דאי מוחזק לן באחי לא יהא נאמן במה שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים [ו] דבשעת מיתה לא שייך למימר פטר לה בגיטא דשמא אין לו כח: ומש

דאמרה ליה קדושיי לך [ז] אפ״ה לא שביק [ח] איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה: מי שיש לו שתי כיתי בנות: וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהך קאמר ר׳ מאיר דכיון דאיכא זוטרא מינה להך גדולה קרי לה אבל בהא אימא מודי ליה לר׳ יוסי דקטנה להך קטנה דכולהו קרי לה ואי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ יוסי אבל בהך אימא מודי ליה לר״מ צריכא למימרא דר״מ סבר מחית איניש נפשיה לספיקא ור׳ יוסי סבר לא מחית איניש לספיקא והאיפכא שמעינן להו [ט] דתנן [י] הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא פסח אסור עד שיצא עד פני פסח רבי מאיר אומר [יא] אסור עד שיגיע רבי יוסי אומר עד שיצא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב מוחלפת השיטה [יב] והתניא [יג] זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד פני רבי מאיר אומר עד שיצא רבי יוסי אומר עד שיגיע אמר אביי מחלוקת בשתי כיתי בנות אבל בכת אחת דברי הכל גדולה [יד] ממש קטנה ממש אמצעית בשמה קרי לה אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי אלא מעתה אמצעית

דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן מה לי לשקר מאי קאמר למיפטרה מיבם מצי אמר פטרנא לך בגיטא [ו] רבי סבר מה לי [ז] לשקר כי עדים דמו ואתו עדים עקרי חזקה [א] ורבי נתן סבר מה לי לשקר כי חזקה דמי לא אתי חזקה ועקרה חזקה לגמרי: **מתני׳** [ב] המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל [ד] מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולות [ה] שבקטנות כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר׳ מאיר רבי יוסי אומר [ו] כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות קדשתי את בתי הקטנה ואיני יודע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן [ז] הקטנות שבגדולות כולן אסורות חוץ מן הגדולה שבגדולות דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר [ח] כולן מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות: **גמ׳** הא קטנות בכלל שמעת מינה [ט] קידושין שאין מסורים לביאה הוו קידושין [י] הכא במאי עסקינן כשאין שם אלא גדולה וקטנה והא בוגרות קתני מאי בוגרות בוגרות דעלמא פשיטא בוגרות מאי עבידתייהו [יא] הכא במאי עסקינן דשויתיה שליח מהו דתימא כי מקבל קידושי אדעתא דידה קא מקבל קמ״ל לא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מיניה ועביד מידי דלית ליה הנאה מיניה מי לא עסקינן מצוה דלא רמיא עליה: מי שיש לו שתי כיתי בנות: וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהך קאמר ר׳ מאיר דכיון דאיכא זוטרא מינה להך גדולה קרי לה אבל בהא אימא מודי ליה לר׳ יוסי דקטנה להך קטנה דכולהו קרי לה ואי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ יוסי אבל בהך אימא מודי ליה לר״מ צריכא למימרא דר״מ סבר מחית איניש נפשיה לספיקא ור׳ יוסי סבר לא מחית איניש לספיקא והאיפכא שמעינן להו [יב] דתנן [יג] הנודר עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא פסח אסור עד שיצא עד פני פסח רבי מאיר אומר [יד] אסור עד שיגיע רבי יוסי אומר עד שיצא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב מוחלפת השיטה [טו] והתניא [טז] זה הכלל כל שזמנו קבוע ואמר עד פני רבי מאיר אומר עד שיצא רבי יוסי אומר עד שיגיע אמר אביי מחלוקת בשתי כיתי בנות אבל בכת אחת דברי הכל גדולה [יז] ממש קטנה ממש אמצעית

בגותיהן סתם אין הבוגרות בכלל הא קטנות בכלל וכגון דליכא אלא חדא קטנה. והאי דמתרץ בשאין שם אלא גדולה וקטנה ה״ה דאי הוו בוגרות טובא [יח] כיון דאין בכלל דקטנה הוו להו קידושין אלא להכי נקט אחת גבי בוגרת משום דמיבעי ליה למידק קטנות דומיא דגדולות: **פשיטא.** דכיון דאין שם אלא גדולה וקטנה דגדולה אינה מקודשת וקטנה מקודשת: **מאי עבידתייה.** דאב בבתו בוגרת אי אמרת בשלמא דאליבא טובא אלטריך לאשמועינן משום דיוקא דידיה הא קטנות בכלל לגמרא דקידושין שאין מסורין לביאה הוו קידושין אלא השתא לא איהו אלטריך ולא דיוקא דידיה: **אדעתא דידה מקבל.** ואף היא בספק והוו להו קידושין שאין מסורים לביאה קמ״ל: **דאיש ניה הנאה.** שכסף קידושיה שלו: **מי לא עסקינן.** קושיא היא וכי לא משמע נמי ממתני׳ דאפי׳ אמרה לו קידושי יהו שלך קתני נמי דאין הבוגרת בכלל: ומשני **אין ואפ״ה לא שביק איניש.** כתו קטנה דלרמיא עליה להשיאה ומצוה הוא עליו דכתיב ואת בנותיכם תנו לאנשים [יט] (ירמיה לט): **דלא רמיא עליה.** אלא ששמעינן דבעדים דמו שיש לו בנים ואין לו אחים. הלכך אי אמר דאמר בשעת מיתה דלא אתי מה לי לשקר ומבטל לחזקה ראשונה אלא הרי היא עומדת במקומה, וכי אמר אין לי בנים נאמן דהא מוחזק הוא שאין לו בנים וכי אמר יש לי אחים נאמן דהא מוחזק הוא שיש לו אחים.

דמוחזק לן דאי גברא באחי. ולא שיש עדים בדבר אלא חזקה בעלמא [כ] כך שמענו עליו קודם קידושין וכי אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואין לי אחין אי לאו דהדר ביה בשעת מיתה הוה מהימנינן ליה דאמרינן מה לי לשקר: **מאי קאמר.** כלומר למאי קא מהני ליה האי דיבור אי למיפטרה מיבם הוא דאתי מלי אמר לה פטרנא ליך בגיטא מחייס סמוך למיתתי וכי הדר ביה בשעת מיתה בהא פליגי: **רבי סבר מה לי לשקר.** דשעת קידושין כאילו נאו עדים בדבר זה דמי ועקר ליה לחזקה דהוה מחזקינן ליה מעיקרא באחי אלא בנים וקיימא לה הך איתתא בחזקת שאינה זקוקה [כא] וכי אתי בשעת מיתה לאפוקה [כב] מחזקה לאו כל כמיניה: **ור׳ נתן סבר כו׳.** ולא אתי חזקה דמה לו לשקר ועקרא חזקה קמייתא דהוי אי בה קודם קידושין לאוקמה [כג] להך בחזקת שאינה זקוקה למיפטל דיבוריה בשעת מיתה ומיהו אי לא הדר ביה הוה שריא לעלמא נהי דלא אתי חזקה ועקרא חזקה לגמרי אורעי מיהא איתרעאי וכל כמה דלא איתכחש דיבוריה קמא מהימנן דאין אדם חוטא ולא לו [כד] ואילו אית ליה אחי הוה הדר ביה בשעת מיתה: **מתני׳ המקדש את בתו סתם.** [כה] בתי מקודשת לך ולא פירש איזו מהם: **אין הבוגרת בכלל.** ומותרת לכל אדם ואין צריכה גט מזה לפי שאינה ברשות האב לקדשה: **משמי גשים.** שנשא שנים לאחר מיתת הראשונה: **גדולות.** כת הראשונה: **קטנות.** כת שניה: **כולן אסורות.** קס״ד אפי׳ הן מאה שכל אחת קרויה גדולה אצל קטנה הימנה וכגמרא פריך אמאי לא תנא ספיקא אמצעית שבאמצע [כו] הבנות שהן גדולות לגבי קטנות שבכולן: **כולן מותרות.** דלא מחית איניש למימר מילתא דליתי ביה לידי שאילה לחכמים וכי אמר גדולה גדולה שבגדולות [כז] קאמר: **גמ׳** הכי גרסינן **הא קטנות בכלל.** ואפילו יש שם שתי קטנות דליכא לספוקי הי מנייהו והוו להו קידושין שאין מסורין לביאה דכל אחת ספק אחות אשה אפ״ה הוו בכלל ספק קידושין וצריכות גט: **כשאין שם אלא גדולה וקטנה.** בוגרת וקטנה דכיון דבוגרת לא קדש שוב אין כאן ספק ומותר בקטנה: **והא בוגרות קתני.** דמשמע טובא ולכותיה תידוק הא קטנות טובא בכלל: **בוגרות דעלמא.** של כל אים ואים המקדשים את בנותיהן סתם אין הבוגרות בכלל הא קטנות בכלל וכגון דליכא אלא חדא קטנה. והאי דמתרץ בשאין שם אלא גדולה וקטנה ה״ה דאי הוו בוגרות טובא [כח] כיון דאין בכלל דקטנה הוו להו קידושין אלא להכי נקט אחת גבי בוגרת משום דמיבעי ליה למידק קטנות דומיא דגדולות: **פשיטא.** דכיון דאין שם אלא גדולה וקטנה דגדולה אינה מקודשת וקטנה מקודשת: **מאי עבידתייה.** דאב בבתו בוגרת אי אמרת בשלמא דאליבא טובא אלטריך לאשמועינן משום דיוקא דידיה הא קטנות בכלל לגמרא דקידושין שאין מסורין לביאה הוו קידושין אלא השתא לא איהו אלטריך ולא דיוקא דידיה: **אדעתא דידה מקבל.** ואף היא בספק והוו להו קידושין שאין מסוריס לביאה קמ״ל: **דאיש ניה הנאה.** שכסף קידושיה שלו: **מי לא עסקינן.** קושיא היא וכי לא משמע נמי ממתני׳ דאפי׳ אמרה לו קידושי יהו שלך קתני נמי דאין הבוגרת בכלל: ומשני **אין ואפ״ה לא שביק איניש.** כתו קטנה דלרמיא עליה להשיאה ומצוה הוא עליו דכתיב ואת בנותיכם תנו לאנשים [כט] (ירמיה לט): **דלא רמיא עליה.** אלא ששמעינן בעלמא הוא והיא יש לה דעת להשיא את עצמה: **וריכא.** לאיפלוגי בקדשתי את בתי הגדולה ובקדשתי את בתי הקטנה: **בהיא קאמר ר״מ.** כולן בספק דשבח הוא לאדם לקרות בתו בלשון גדולה אם יש קטנה ממנה: **אבל קטנה אימא מודה לר׳ יוסי.** דכל שהוא יכול לקרות בתו גדולה אין קורא אותה קטנה: **עד הפסח.** לענין נדרים קונם שאיני נהנה לך עד הפסח אסור עד שיגיע ומשנכנס ליל רלשון מותר ואם אמר עד שיהא פסח אסור עד שילא פסח דכיון דאמר לישנא יתירא בעוד שיהא פסח קאמר: **נדר עד פני הפסח ר״מ אומר עד שיגיע.** ומשיגיע אין כאן פני פסח ואע״פ שכל יום ויום של פסח פני הוא לתכירו לא מחית איניש נפשיה לספיקא שיהא צריך לשאול איזה הוא וכי קאמר פני קמא דכולה קאמר שהוא פני שבכולן: **ור׳ יוסי אומר עד שילא.** דכל חד וחד הוי פני לתכירו ולא ידעי הי מינהו אפי׳ אחרון הוי תחלתו פני לסופו: **מוחלפת השיטה.** הך דנדרים: **והתניא.** בתוספתא: **כל שזמנו קבוע.** מספר ימי משך זמנו קבועים כגון פסח וי״ט למעוטי קיץ וקציר דאם אמר עד פני או אפילו עד שיהא אינו אסור אלא עד שיגיע [כא] דכיון דאין משך זמנו קבוע שזה ממהר לבלות קייצו [כב] וקצירו וזה מאחר לא נתכוין זה אלא לתחילתו משתמילו העם לקצור: **מחלוקת בשתי כיתי בנות.** התם הוא דאיכא לאמר כל כת דאשונה עביד איניש דקרי גדולה לגבי כת שניה וכל כת שניה עביד איניש דקרי קטנה לגבי כת דאשונה: **אבל כת אחת.** שנולדו מאשה אחת: **אמצעית בשמה קרי לה.** פלונית בתי הוא אומר ואין קורא לה לא גדולה ולא קטנה: אמצעית

עין משפט נר מצוה

סט א מיי׳ פ״ג מהלכות יבום הלכה ג סמג עשין לא טוש״ע אה״ע סימן קמו סעיף ח:

ע ב מיי׳ פ״ט מהלכות אישות הלכה ח סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ לו סעיף טו וסעי׳ ח:

עא ג מיי׳ שם הלכה ט טוש״ע שם סעי׳ ח:

עב ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ יח:

עג ה ו מיי׳ שם הלכה ח טוש״ע שם סעי׳ טו:

עד ז ח מיי׳ פ״א מהלכות נדרים הלכה ז סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סי׳ רכ סעי׳ יא:

עה ט מיי׳ שם הלכ׳ ח טוש״ע שם סעי׳ יב:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה רבי סבר מה לי לשקר. נתו״ מ״מ מיון דדיעבד מהני משיב שפיר מנו. עיין גיטין דף כו ע״ב תד״ה לכשאכנסנה: **באר״ד** בסופו דבשעת מיתה לא שייך למימר פטר כו׳. קשה לי הא בב״ב דף קלה ע״א אהכיא דכי שכיב וכו׳ הכי דאפילו סמוך למיתה נאמן לומר גירשתי ממנו דכיולו לגרשה:

מוסף רש״י

המקדש את בתו סתם. אחת מבנותיך מקודשת לי. אין הבוגרות בכלל. אם יש בוגרות הרבה אין אחת מהן בספק קדושין הללו להצטרף גט, לפי שאין ברשותו לקבל להו קדושין (לעיל נא:). שבגדולות. בנות הראשונה (שם). שבקטנות. בנות השניה (שם). אם קטנה שבגדולות. וכל שכן אמצעית שבגדולות בספק זה ולגבי בנות שניה מקרי טולהו בנות גדולות (שם). כולן אסורות. לאחרים עד שיהן גט ואפילו אמצעית שבקטנות, דלגבי קטנות אותה הכת גדולה היא (שם). הא קטנות בכלל. וצריכות גט ואפילו הרבה (שם). קידושין שאין מסורים לביאה. שאין סופן לבא לידי איסור (יבמות כג:). קדש אחת משתי אחיות ולא פירש איזו מהן, דאין יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו (לעיל נא:). שאינו יודע איזו אשתו ואחו אחות אשתו שהיא בכתם (לעיל מ:). כשאין שם אלא גדולה וקטנה. בוגרת אחת וקטנה אחת, וכיון שאין הגדולה בספק אין קדושין אלא בקטנה, וקידושי ודאי הן, והוא הדין אם היו שם גדולות הרבה כיון דאין בכלל הוו להו קדושין בקטנה, ולהכי אצטריך לשנויי כשאין שם אלא גדולה אחת, דעל כרחך קטנות דומיא דגדולות דייקינן, ומהשתא דייק הכי הא קטנה בכלל (לעיל נא:). והא בוגרות קתני. טובא, ולכותה דייקינן על כרחך הא קטנות בכלל ואפילו תרתי (שם). בוגרות דעלמא. כל אים שים לו בת בוגרת אין אותן הבוגרות בכלל קדושין שקבל אביה (שם). פשיטא. אי אמרת בשלמא בדאיכא טובא אלטריך למתני מתני׳ משום דיוקא דידה למידק הא קטנה בכלל, לאשמועינן דקדושין שאין מסורין לביאה הוי קדושין, אלא השתא לא איהו אלטריך ולא דיוקא דידה אלטריך, דפשיטא דבוגרת אין לו רשות ואין כאן עוד אלא קטנה וקידושיה מסורין לביאה הן ופשיטא דהוו קידושין (שם). דשויתיה שליח. לקדשה לכל הנה (שם).

מסורת הש״ס

א) כתובות כו: יבמות קיד: קטו. ב״ב לא. [ה: ו. לב: לג: כתובות לו.] ב״מ פא:, ב) [ער׳ תוס׳ יבמות קטו. ד״ה לו דלמא], ג) לעיל נא:, ד) ג״ז שם נדרים סא:, ה) [ל״ל הגדולה. רש״ש, וכ״ה בכתי״ו ודפו״ר], ו) [ל״ל הקטנה. רש״ש, וכ״ה בכתי״ו], ז) [לעיל נא.], ח) [שם: כל הענין], ט) שם, י) נדרים ס., כ) שם סא: [תוס׳ נדרים פ״ד ה״ו ע״ב], ל) [בכתי״ו דגדולה גדולה ממש קטנה קטנה ממש], מ) [בר״ן: שכן], נ) [בר״ן נוסף: ליבם], ס) [בר״ן: מחזקתה], ע) [בר״ן: להך איתתא בחזקת שאינה זקוקה ליבם למיפטל דיבוריה דבשעת מיתה], פ) [לעיל סג ע״ב], צ) [ברש״י שבריש״ף: שאמר בתי], ק) [בדפו״ר: הכתות. ויתכן שכל״ל], ר) [ברש״י ריש״ף: גדולה שבכולן קאמר, וכר״ן: גדולה ממש שבכולן קאמר], ש) [״כיון דאינן בכללו קאמר] וכן ״הוו להו״ ליתא בדפו״ר, וגם לא בגירסת מהרש״ל, וגירסת מהרש״ל ״קטנה קידושי אלא״], ת) [לעיל ל ע״ב, ועיין תוספות נב ע״ב], א) [נדרים סא ע״ב במשנה], ב) [במהרש״ל מגיה ובלילו, ע״ש], ג) [״פירש הקונטרס״ ליתא בדפו״ר, ולא הוזא ברש״ל, ועיין מהרש״ל], ד) [נדל״ל דאמרינן], ובדפו״ר: דל״ן], ה) [ניטין עט ע״ב], ו) [יתכן דצ״ל: הלכך מה לי לשקר עדיף מהחזקה], ז) [ובתוס׳ דפו״ר: נאמן כמו שאם יש לו בנים],

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה רבי וכו׳ ועקר ליה לחזקה דהוה מחזקינן: (ב) **בא״ד** יהא נאמן ז) כמו כן כשאומר יש לי בנים:

מוסף תוספות

א. בתוס׳ סרש״ס הוא בע״ב. שיכתוב לה גט שיחול סמוך למיתה. ב. [ד]הו״ל גט ישן כיון שמתיחד עמה. **סט.** ג. דבדיעבד אם פטרה בגט ישן תינשא לכתחילה ואפי׳ למ״ד לא תינשא מ״מ כיון דאם נשאת לא תצא חשבינן ליה מיגו דקודם היה פוטרה בענין זה ממה שיפטרנה בשקר. **עט.** ד. אע״ג דהאי מיגו לא חשיבא שאם היה מגרשה היה פוסלה מן הכהונה והשתא שאומר זה בני לא פסול לה מ״מ חשיב מיגו לפוטרה מיבם. תוס׳ ב״ב קלו: ד״ה הואיל.

תוס׳ ר״י הזקן

בעדים דמו. כלומר שמבטלין החזקה הראשונה וישאר זה מוחזק שיש לו בנים ואין לו אחים. הלכך אי אמר בשעת מיתתו אין לי בנים או אין לי אחים אינו נאמן שאינו אומר אלא לאוסרה, דהואיל וזה שמוחזק לן באחים אינו [ידוע] לנו בבירור אלא ששמענו [ו] מה לי לשקר מהחזקה דבעדים דמו שיש לו בנים ואין לו אחים. ור׳ נתן [**סבר**]. דנאמן ממאי דאמר בשעת מיתה דלא אתי מה לי לשקר ומבטל לחזקה ראשונה אלא הרי היא עומדת במקומה, וכי אמר אין לי בנים נאמן דהא מוחזק הוא שאין לו בנים וכי אמר יש לי אחים נאמן דהא מוחזק הוא שיש לו אחים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמצעית שבכת שניה תשתרי הכא במאי עסקינן בשאין שם אלא גדולה וקטנה והכי נמי מסתברא דאם איתא דאיכא ליתנייה ולטעמיך אמצעית שבכת ראשונה דודאי ספיקא ואסירא ליה מי קתני לה הכי השתא התם תנא קטנה דידה לאיסורא והוא הדין להך דקשישא מינה הכא אם איתא דאיכא ניתנייה אמר ליה [6]רב הונא בריה דרב יהושע לרבא הא פסח דכי כת אחת דמי ופליגי אמר ליה התם בלישנא דעלמא קמיפלגי מר סבר עד פני הפסח עד קמי פיסחא ומר סבר עד דמיפני פיסחא: **מתני'** [7]האומר [8]לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובין [2]היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרובין [3]קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי הוא אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרובין הוא מותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרובין [4]קדשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרובין הוא מותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרובין: **גמ'** האומר לאשה קדשתיך וכו': וצריכא דאי אשמעינן גביה דידיה משום דגברא לא איכפת ליה ומיקרי אמר אבל איהי אימא אי לאו דקים לה בדיבורה לא הות אמרה וליתסר איהו בקרובותיה קמ"ל: קידשתיך והיא אומרת וכו': הא תו למה לי איצטריך ס"ד אמינא מדאורייתא הימניה רחמנא לאב[5] מדרבנן הימנוה לדידה ותיתסר ברתה בדיבורה קא משמע לן: קידשתי את בתך וכו': הא תו למה לי איידי דתנא הא תנא נמי הא איתמר רב אמר כופין ושמואל אמר מבקשין אהייא אילימא ארישא לאו כופין איכא ולא מבקשין איכא אלא אסיפא בשלמא מבקשין לחיי אלא כופין אמאי אמר לא ניחא לי דאיתסר [6]בקריבה אלא שמעתתא אהדדי איתמר [7]אמר שמואל מבקשין ממנו ליתן גט אמר רב [8]אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה איתמר נמי אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב כופין ומבקשין תרתי ה"ק מבקשין ממנו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה אמר רב יהודה [1]המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו בעו מיניה מרב יהודה שניהם מודים מאי [2]אין ולא ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו [3]ואפי' שניהם מודים איתיביה רבא לרב נחמן האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובין[1] אי דאיכא עדים אמאי מותרת בקרובין ואי דליכא עדים אמאי אסור בקרובותיה אלא לאו בעד אחד[2] [4]הכא במאי עסקינן כגון דאמר לה קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים איתיביה [5]המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני וב"ה אומרים 'צריכה הימנו גט שני היכי דמי אי דאיכא עדים מאי טעמייהו דב"ש ואי דליכא עדים מאי טעמייהו דבית הלל אלא לאו בעד אחד וליטעמיך אימא סיפא ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאין צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גס בה ואי סלקא דעתך עד אחד מהימן מה לי מן האירוסין מה לי מן הנשואין אלא [6]הכא במאי עסקינן כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה בית שמאי סברי לא אמרינן

ואם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה. מכאן יש להוכיח דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה ואפילו לא כתב[8] דהא מסתמא הכא מיירי דלא כתב לה דאי כתב לה א"כ מאי מבקשין שייך למימר הכא[2] אלא ש"מ דמיירי הכא דלא כתב לה כתובה ואפ"ה קאמר כופין אותו ליתן כתובה ובפרק הכותב (כתובות פט:) דבעי אלמנה מן האירוסין יש לה כתובה או אין לה כתובה היה יכול להוכיח מהכא אבל לא דלה [9]שהרי לא דלה להוכיח מהאמוראין כי אם מן המשנה[1]: לא

התם תנא קטנה דידה לאיסורא והוא הדין להך דקשישא מינה הכא אם איתא דאיכא ניתנייה אמר ליה [6]רב הונא בריה דרב יהושע לרבא הא פסח דכי כת אחת דמי ופליגי אמר ליה התם בלישנא דעלמא קמיפלגי מר סבר עד פני הפסח עד קמי פיסחא ומר סבר עד דמיפני פיסחא: **מתני'** [7]האומר [8]לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובין [2]היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרובין [3]קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי הוא אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרובין הוא מותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרובין [4]קדשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרובין הוא מותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרובין: **גמ'** האומר לאשה קדשתיך וכו': וצריכא דאי אשמעינן גביה דידיה משום דגברא לא איכפת ליה ומיקרי אמר אבל איהי אימא אי לאו דקים לה בדיבורה לא הות אמרה וליתסר איהו בקרובותיה קמ"ל: קידשתיך והיא אומרת וכו': הא תו למה לי איצטריך ס"ד אמינא מדאורייתא הימניה רחמנא לאב[5] מדרבנן הימנוה לדידה ותיתסר ברתה בדיבורה קא משמע לן: קידשתי את בתך וכו': הא תו למה לי איידי דתנא הא תנא נמי הא איתמר רב אמר כופין ושמואל אמר מבקשין אהייא אילימא ארישא לאו כופין איכא ולא מבקשין איכא אלא אסיפא בשלמא מבקשין לחיי אלא כופין אמאי אמר לא ניחא לי דאיתסר [6]בקריבה אלא שמעתתא אהדדי איתמר [7]אמר שמואל מבקשין ממנו ליתן גט אמר רב [8]אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה איתמר נמי אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב כופין ומבקשין תרתי ה"ק מבקשין ממנו ליתן גט ואם נתן מעצמו כופין אותו ליתן כתובה אמר רב יהודה [1]המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו בעו מיניה מרב יהודה שניהם מודים מאי [2]אין ולא ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו [3]ואפי' שניהם מודים איתיביה רבא לרב נחמן האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובין[1] אי דאיכא עדים אמאי מותרת בקרובין ואי דליכא עדים אמאי אסור בקרובותיה אלא לאו בעד אחד[2] [4]הכא במאי עסקינן כגון דאמר לה קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים איתיביה [5]המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני וב"ה אומרים 'צריכה הימנו גט שני היכי דמי אי דאיכא עדים מאי טעמייהו דב"ש ואי דליכא עדים מאי טעמייהו דבית הלל אלא לאו בעד אחד וליטעמיך אימא סיפא ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאין צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גס בה ואי סלקא דעתך עד אחד מהימן מה לי מן האירוסין מה לי מן הנשואין אלא [6]הכא במאי עסקינן כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה בית שמאי סברי לא אמרינן

אמצעית שבכת שניה תשתרי הכא במאי עסקינן בשאין שם אלא גדולה וקטנה. מריש קאי דמספקא לכל כת שניה [6]בגדולה אמצעית לגבי מאן קרי לה גדולה אי לא לגבי קטנה דהיא כת אלמא בכת אחת פליגי: **בשאין שם.** בכת שניה שום אמצעית להכי תני אסורות כולן אבל אי הוי התם אמצעית הוי תני מתניתין חוץ מן הקטנות שבקטנות ולא הוה תני חוץ מן הקטנה: **והכי נמי מסתברא.** דבדליכא אמצעית עסקינן: **דאם איתא דאיכא.** אמצעית וכולהו בעי לאשמועינן לאסירן נתנייה גבי אינו יודע וניתא הכי ואינו יודע אם גדולה שבגדולות אם גדולה שבקטנות או אמצעית שבקטנות כולן אסורות אלא מדלא תנייה לאשמעינן בה איסורא שמע מינה סבירא ליה דלא אסירא וכי קתני כולן אסורות בדליכא אמצעית: **ולטעמיך.** דאמרת דאי ס"ל דאסורות אמצעית נמי קאי הוה מפרש לה: **אמצעית שבכת ראשונה.** דודאי אסירא אם ישנה אם הכא [7] מודים דכל כת דאשונה לגבי כת שניה גדולה קרי לה ואסורה ניתנייה בריש כי היכי דנשמע מינה דאסורות עלה קאי ולא תיסק אדעתין למישרי ולומר דכי קתני כולן אסורות כשאין שם אמצעית: **הכי השתא.** בהיא לא איצטריך ליה לפרושי דאף ע"ג דמתניתין כולה בשאין שם אלא שתים בכל כת לא תיסק אדעתין דאי הוה שם אמצעית לא הוה תני כולן אסורות דכיון דתנא קטנה דידיה לאיסורא ואשמעינן דקרי לה גדולה כ"ש אמצעית דקשישא מינה אלא כת שניה דכי לא תנא לה איכא למימר דמתניתין בשאין שם אלא גדולה וקטנה אבל אמצעית לא הוה ליכא אמצעית ואכולהו קאי אסורות ליתנייה בהדיא ונשמע דאף היא אסורה דלא נטעי לאוקמא בשאין שם אמצעית: **והכי פסח וכו' ופליגי.** דאיכא למ"ד לימים אמצעיים נמי קרי פני הואיל ויש מאוחר ממנו: **הכא במאי עסקינן דעלמא פליגי.** דמאן דאסר לאו משום דסבירא ליה דכל שיש מאוחר ממנו קרי פני אלא משום דמשמע ליה בלשון בני אדם מיפני פיסחא קאמר שיהא הפסח פנוי פונה ועובר: **מתני' הוא אסור בקרובותיה.** דשויהו עליה חתיכה דאיסורא בהולאתו: **ומותר בקרובות קטנה וכו'.** שאין אמה נאמנת עליה ואף היא אינה צריכה גט דאי בעיא גט הויא לה גרושתו [8] ונאסר בקרובותיה: **קטנה.** הכא: **גדולה.** האם:

גמ' וצריכא. לאשמעינן בכולהו דמי שאסר עצמו בדיבורו נאסר ומי שלא אסר עצמו אינו נאסר: **גבי דידיה.** כי אמר קידשתיך לא מיתסרא ליהי בקרובויו משום דאיהו שקרי משקר וגברא לא איכפת ליה אם אוסר עצמו בקרובותיה חנם: **ומקרי ואמר.** קדשתיה ואע"ג דלא קדשה: **אבל איהי.** כי אמרה קדשתני דאסרה נפשה אכולי עלמא עד שיתן לה גט אי לאו דקים לה דקדיש לה הוה אמרה ונתסר איהו על פיה בקרובותיה ואפי' לא נתן לה גט: **מדרבנן הימנוה.** רבנן לאמה על הכת ותהא צריכה גט ותאסר בקרובותיו[1] : **כופין.** ליתן לה גט: **לא כופין איהא הו'.** דאין צריכה ממנו גט דהא קתני מותרת בקרובויו ואי בעיא גט הוה מיתסרא באחיו דהויא לה גרושת אחיו: **ואלא אסיפא.** דאמרה קדשתני דבעיא גט: **בשלמא מבקשין.** ממנו ליתן גט: **לחיי.** שצריך בקשה לאסור עצמו בקרובותיה כדי להמיתה ליגשא הואיל ואין חפץ בה: **ומעמא דרב ושמואל אהדדי איתמר.** לא לחלוק זו על זו באו אלא להוסיף האחרון מה שלא פירש הראשון: **ואם נתן מעצמו.** בלא בקשה כופין אותו ליתן כתובה דגלי דעתיה דקדשה ואלרוסה יש לה [2] כתובה: **שניהם מודים.** לדברי העד: **מהו.** הא [3] דתניא אין חוששין משום דלא מהימן הוא והא הימנוה או דלמא משום דאין קדושין חלין בלא עדים ויליף דבר דבר מממון[4] כתיב בעריות ערות דבר (דברים כד) ובממון כתיב על פי שני עדים יקום דבר (שם יט): **אין ולא.** לא היה מחזיק בדבריו לא לאיסור ולא להיתר פעמים שאמר הן ופעמים שאמר לאו ורפיא בידיה ולא היתה מוחזקת הוראה זו בידו: **איתמר נמי.** לא גרסינן נמי: **ואי ליכא עדים.** ואפי' מודה אמאי אסור בקרובותיה ע"פ עצמו הלא אינן קידושין אפילו לדבריו דאי נמי [5] אמר בעד אחד הוו קידושין בששניהם מודים היכא דאין עד אחד לא [6] אמרת דעד אחד תשיב לחייב שבועה בדיני ממונות[6] הלכך בעדות נמי תשיב להתקיים קידושין בפניו ובלבד שיהו שניהם מודים: **אלא לאו בעד אחד.** וקתני הוא אסור בקרובותיה אלמא זה שמודה לו נאסר דתשיב לאתפוסי קדושין קמיה: **קידשתיה בפני פלוני ופלוני.** [6] דהוו להו קידושין גמורין לכל דבריו ונאמן הוא לאסור את עצמו: **ונגה עמו בפונדקי.** ואפי' לאחר זמן: **אי דליכא עדים.** דנתקדשה בביאה: **אלא לאו בעד אחד.** ושניהם מודים: אמרינן

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פ"ט מהל' אישות הלכה טו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מח סעיף ח:

עז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

עח ג מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ג:

עט ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

פ ה מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו:

פא ו מיי' וסמג שם טור אה"ע שם:

פב ז ח מיי' פ"ד מהל' אישות הלכה ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מב סעיף כ:

פג ט מיי' שם פ"ט הלכ' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מח סעיף ה:

פד י כ מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה יח סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קמט סעיף כ:

מוסף תוספות

א. מתנאי ב"ד. תוס' רי"ד. וליכא למימר דהכא מיירי כגון דאמרה קדשתני והכנסתני לחופה, דא"כ כשנתן גט אמאי כופין ליתן כתובה דלמא על הקדושין הודה ולא על הנישואין. תוס' הרא"ש. ב. דאי כתב לה היכי מצי למימר לא קדשתיך דאין דרך לכתוב כתובה קודם קידושין. תוס' ר"מ ז: אפי' באתרא דכתבי והדר מקדשי לא היתה הכתובה באה ליד האישה קודם קידושה. תוס' הרא"ש.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואם נתן גט מעצמו כופין וכו' שהרי לא רצה להוכיח מהאמוראים. וכעין זה כתבו התוס' לעיל דף כג ע"ב ד"ה דאמ"ה ועיין כתובות דף מ"ד ע"א תד"ה והלכתא וכ"ן נדרים דף עב ע"א ד"ה ולענין הלכה:

מוסף רש"י

הוא אסור בקרובותיה. בשמה ובאמה ואמותה, דשויהו אנפשיה תתיכה דאיסורא (כתובות ט:). והיא מותרת בקרובויו. שהרי אינה מודה בקדושין (שם). אין ולא ורפיא בידיה. רפויה היתה התשובה בפיו אם לאסור אם להתיר (שבת קיג:). תמלא אמר אין ואחר ואמר לאו, רפוי היה הדבר בידו, שלא היה יודע טעמו של דבר יפה (ב"מ יד:).

לא איברו סהדי אלא לשקרי. מכאן אמר ר"ת דאין צריך עדיס לעשות קנין[א] והא דאמר פרק חזקת הבתים (ב"ב דף מ.[ע]) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתובו לאו משום דלא מהני בלא שנים דודאי מהני אפי' בלא שנים אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים אין צריך לומר כתובו אבל ודאי אין צריך שנים וכן משמע בפרק האחד (ב"מ דף מה:) דקאמר התם היה עומד בגורן ואין בידו מעות כו' ופריך עלה וניקנינהו ניהליה אגב סודר ומשני דלית ליה סודר[ב] ואמאי לא משני דלא היו שם עדים אלא ש"מ דקנין מהני בלא עדיס וכן משמע בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דקאמר התם פשרה ביחיד וקי"ל (שם) דפשרה צריכה קנין[ג]: **אמר לו עד אחד אבלת חלב והלה שותק נאמן.** פירוש דשתיקה כהודאה דמי[ד] והוי נודע לו מעצמו אבל אמר לו איני יודע אינו נאמן למיינו קרבן דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחריס ודווקא אחד אבל שנים נאמנים ומביא קרבן על ידם כדאמר התם (כריתות דף יא:) אם הביאוהו שנים לידי מיתה תמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל וצריך נמי לפרש והלה שותק דאמר לו העד אכלת חלב והיה לך לידע והוא שותק:

ותנא תונא והלה אומר לא **אכלתי.** הא דנקט לא אכלתי ה"א אם אמר איני יודע דפטור משום דכתיב (שם) או הודע והא דנקט לא אכלתי משום דבעי למיתני סיפא[ה] גבי שנים אומרים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ובהא איכא רבותא לר"מ דאפילו אמר לא אכלתי מחייב ר"מ:

נטמאו טהרותיך והלה שותק **נאמן.** שאמר לו העד בשביל שלא נטמאו וכן צריך לפרש באכלת חלב כדפרישית וקשה דהא בפ' המזקין (גיטין דף נד:[ו]) מייתי היה עושה עמו בטהרות ואמר לו נטמאו טהרותיך נאמן טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו אינו נאמן ופריך התם מאי שנא ריאה ומאי שנא סיפא ומשני אמר אביי כל שבידו נאמן וכל שאינו בידו אינו נאמן וסיפא איירי שאין הטהרות בידו לכך אינו נאמן והיכי אמר אביי דנאמן כשאמר לו אכלת חלב ואע"ג שאין בידו להאכילו חלב וכן קשה לקמן דנאמן ומר שוכך גרבא אע"ג דאין בידו להרביע שורו וי"ל דהיא דהמזקין מיירי כשאינו שותק אלא מכחישו[ג] והכא איירי כששותק ואינו מכחישו[ד] ומיהו קשה מרבא דהכא משמע דלא פליג רבא עליה דאביי[ה] דאמר דכל דבר שאין בידו בעי שותק והתם קאמר רבא דאשכחיה ולא אמר ליה והדר אשכחיה ואמר ליה אינו נאמן משמע אבל אי אמר ליה מיד נאמן בכל ענין אפי' אין בידו ואפי' אין שותק והכא לא פליג אאביי דבאין בידו בעי שותק וי"ל שאני התם לפי שהיה בידו פעם אחת דהיינו ב) בשעת שעשאו אבל הכא מעולם לא היה בידו כלל ולכן בעי שותק ונראה דהלכה כרבא לגבי אביי ועתה בענין זה יש שלשה דיינים בדבר ב) שהיה בידו כגון ההיא דהיה עושה עמו בטהרות נאמן ואפי' לא היה שותק ובדבר שאין בידו לעולם כגון אכלת חלב ושוכך גרבא אי שתיק מהימן ואי לא שתיק לא מהימן ובדבר שאין בידו עתה אבל היה בידו פעם אחרת בהא פליגי אביי ורבא כדפרישתי התם גבי טהרות שעשיתי עמך דלרבא היכא דאשכחיה ואמר ליה מהימן ואפילו אינו שותק והלכה כרבא כדפרישתי ושותק דאמר בשמעתין דנאמן גראה לר"י דהיינו בדבר שיש לו לידע כגון שאמר לו נתנסך ייך בפניך דומיא דאכלת חלב אבל אם אמר לו נתנסך ייך שלא בפניך ושותק ההיא שתיקה אינה כהודאה שלכך לא ישיב לו לפי שלא היה יודע בירור הדבר ומה שאמרנו דבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו גברא דלא מהימן כבי תרי אבל אי מהימן ליה כבי תרי נאמן[ו] כדאמר בסמוך גבי סמיא דקאמר רבא דנאמן אע"ג דהוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים כל שכן דנאמן במילתא אחריתי וצריך לומר דהא דאמר בכל דוכתין (גיטין דף נ:) עד אחד נאמן באיסורין היינו דוקא להתיר כגון בשר זו מנוקרת או מתיכה זו של שומן אבל לאסור הדבר אינו נאמן אלא כמו שפירשתי והא דאמרינן דבדבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו דוקא בדבר שאינו יכול להתברר אבל בדבר שיכול להתברר כגון שאמר לו יש ערב בטהרותיך או עובד כוכבים

מנסך

לא איברו סהדי אלא לשקרי. מכאן אמר ר"ת דאין צריך עדיס לעשות קנין[א] והא דאמר פרק חזקת הבתים (ב"ב דף מ.[ע]) קנין בפני שנים ואין צריך לומר כתובו לאו משום דלא מהני בלא שנים דודאי מהני אפי' בלא שנים אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים אין צריך לומר כתובו אבל ודאי אין צריך שנים וכן משמע בפרק האחד (ב"מ דף מה:) דקאמר התם היה עומד בגורן ואין בידו מעות כו' ופריך עלה וניקנינהו ניהליה אגב סודר ומשני דלית ליה סודר[ב] ואמאי לא משני דלא היו שם עדים אלא ש"מ דקנין מהני בלא עדיס וכן משמע בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דקאמר התם פשרה ביחיד וקי"ל (שם) דפשרה צריכה קנין[ג]: **אמר לו עד אחד אבלת חלב והלה שותק נאמן.** פירוש דשתיקה כהודאה דמי[ד] והוי נודע לו מעצמו אבל אמר לו איני יודע אינו נאמן למיינו קרבן דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחריס ודווקא אחד אבל שנים נאמנים ומביא קרבן על ידם כדאמר התם (כריתות דף יא:) אם הביאוהו שנים לידי מיתה תמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל וצריך נמי לפרש והלה שותק דאמר לו העד אכלת חלב והיה לך לידע והוא שותק:

ותנא תונא והלה אומר לא **אכלתי.** הא דנקט לא אכלתי ה"א אם אמר איני יודע דפטור משום דכתיב (שם) או הודע והא דנקט לא אכלתי משום דבעי למיתני סיפא[ה] גבי שנים אומרים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ובהא איכא רבותא לר"מ דאפילו אמר לא אכלתי מחייב ר"מ:

נטמאו טהרותיך והלה שותק **נאמן.** שאמר לו העד בשביל שלא נטמאו וכן צריך לפרש באכלת חלב כדפרישית וקשה דהא בפ' המזקין (גיטין דף נד:[ו]) מייתי היה עושה עמו בטהרות ואמר לו נטמאו טהרותיך נאמן טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו אינו נאמן ופריך התם מאי שנא ריאה ומאי שנא סיפא ומשני אמר אביי כל שבידו נאמן וכל שאינו בידו אינו נאמן וסיפא איירי שאין הטהרות בידו לכך אינו נאמן והיכי אמר אביי דנאמן כשאמר לו אכלת חלב ואע"ג שאין בידו להאכילו חלב וכן קשה לקמן דנאמן ומר שוכך גרבא אע"ג דאין בידו להרביע שורו וי"ל דהיא דהמזקין מיירי כשאינו שותק אלא מכחישו[ג] והכא איירי כששותק ואינו מכחישו[ד] ומיהו קשה מרבא דהכא משמע דלא פליג רבא עליה דאביי[ה] דאמר דכל דבר שאין בידו בעי שותק והתם קאמר רבא דאשכחיה ולא אמר ליה והדר אשכחיה ואמר ליה אינו נאמן משמע אבל אי אמר ליה מיד נאמן בכל ענין אפי' אין בידו ואפי' אין שותק והכא לא פליג אאביי דבאין בידו בעי שותק וי"ל שאני התם לפי שהיה בידו פעם אחת דהיינו ב) בשעת שעשאו אבל הכא מעולם לא היה בידו כלל ולכן בעי שותק ונראה דהלכה כרבא לגבי אביי ועתה בענין זה יש שלשה דיינים בדבר ב) שהיה בידו כגון ההיא דהיה עושה עמו בטהרות נאמן ואפי' לא היה שותק ובדבר שאין בידו לעולם כגון אכלת חלב ושוכך גרבא אי שתיק מהימן ואי לא שתיק לא מהימן ובדבר שאין בידו עתה אבל היה בידו פעם אחרת בהא פליגי אביי ורבא כדפרישתי התם גבי טהרות שעשיתי עמך דלרבא היכא דאשכחיה ואמר ליה מהימן ואפילו אינו שותק והלכה כרבא כדפרישתי ושותק דאמר בשמעתין דנאמן גראה לר"י דהיינו בדבר שיש לו לידע כגון שאמר לו נתנסך ייך בפניך דומיא דאכלת חלב אבל אם אמר לו נתנסך ייך שלא בפניך ושותק ההיא שתיקה אינה כהודאה שלכך לא ישיב לו לפי שלא היה יודע בירור הדבר ומה שאמרנו דבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו גברא דלא מהימן כבי תרי אבל אי מהימן ליה כבי תרי נאמן[ו] כדאמר בסמוך גבי סמיא דקאמר רבא דנאמן אע"ג דהוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים כל שכן דנאמן במילתא אחריתי וצריך לומר דהא דאמר בכל דוכתין (גיטין דף נ:) עד אחד נאמן באיסורין היינו דוקא להתיר כגון בשר זו מנוקרת או מתיכה זו של שומן אבל לאסור הדבר אינו נאמן אלא כמו שפירשתי והא דאמרינן דבדבר שאינו בידו כי אינו שותק לא מהימן היינו דוקא בדבר שאינו יכול להתברר אבל בדבר שיכול להתברר כגון שאמר לו יש ערב בטהרותיך או עובד כוכבים

אמרינן הן הן עדי יחוד[ו] הן הן עדי ביאה ובית הלל סברי אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ומודים ודאי בנתגרשה מן האירוסין דלא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה מפני שאין לבו גס בה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו ואפילו שניהם מודים אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו מאן בי דינא רבה רב ואיכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא אמר רב המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו מאן בי דינא רבה רבי מתיב רב אחדבוי בר אמי שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם והבילה עמהם זה אומר זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי וזה אומר זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי ואשה אומרת אלו שני עבדי והבילה שלי צריכה שני גיטין וגובה כתובתה מן החבילה היכי דמי אי דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי מי מצי אמרה אלו שני עבדי והבילה שלי אלא לאו בעד אחד ותסברא עד אחד בהכחשה מי מהימן אלא למישרי לעלמא דב"ע לא פליגי[א] דשרי והכא הכי קאמר צריכה שני גיטין כדי לגבות כתובתה מן החבילה ור' מאיר היא דאמר[ב] מטלטלי משתעבדי לכתובה מאי הוי עלה רב כהנא אמר אין חוששין לקידושיו רב פפא אמר חוששין לקדושיו אמר ליה רב אשי לרב כהנא מאי דעתיך דילפת דבר דבר מממון[ג] אי מה להלן הודאת בעל דין[ד] כמאה עדים דמי אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי א"ל התם לא קא חייב לאחריני הכא קא חייב לאחריני מר זוטרא ורב[ה] אדא סבא בני דרב מרי בר איסור פליג ניכסייהו בהדי הדדי אתו לקמיה דרב אשי אמרו ליה[ו] על פי שני עדים אמר רחמנא דאי בעי למיהדר לא מצי הדרי בהו ואגן לא[ז] הדדי או דלמא לא מקיימא מלתא אלא בסהדי אמר להו[ח] לא איברו סהדי אלא לשקרי אמר אביי[ט] אמר לו עד אחד אכלת חלב והלה שותק נאמן ותנא תונא[י] אמר לו עד אחד אכלת חלב והלה אומר לא אכלתי פטור טעמא דאמר לא הא אישתיק מהימן ואמר אביי[כ] אמר לו עד אחד נטמאו טהרותיך והלה שותק נאמן ותנא תונא[א] עד אחד אומר נטמאו והלה אומר לא[ב] נטמאו[ג] פטור טעמא דאמר לא הא אישתיק מהימן ואמר אביי אמר לו עד אחד שורך

אמרינן הן הן עדי יחוד כו'. משמע דאם שנתייחדה עמו אין צריך להעיד על הביאה דכיון דלבו גס בה מחזקינן אותו בחזקת שבא עליה לשם קידושין: **ואיכא דאמרי.** דרבה משמיה דרב אמר ומאן קרי רב בי דינא רבה רבי: **צריכה שני גיטין.** קס"ד כדי להתירה ליבמה: **וגובה כתובתה מן החבילה.** ממה נפשך והמותר מוטל בספק עד יבא אליהו: **אי דאית ליה סהדי להאי.** שאמר בפניהו קדשה ואית ליה סהדי נמי להאי: **מי מצי אמרה וכו'.** דתיהוי מותר[ג] הכתובה שלה ושלהן בספק: **אלא לאו בעד אחד.** לכל אחד וש"מ דאפי' איכא מודה[ד] צריכה גט: **עד אחד בהכחשה.** דאיכא חד סהדא דמכחיש ליה מי מהימן[ה] אפי' לא מכחשא ליה איכא למאן דאמר דאין האחד בא אלא לשבועה[ו] והכא שבועה לא שייכא: **צריכה שני גיטין.** כדי לגבות כתובתה מן החבילה כלומר לעולם החבילה מונחת עד שיבא אליהו אלא מ"מ נתנו לה שניהם גט מעצמן והגט מביאה לידי גיבוי כתובה מן החבילה ממה נפשך אם של זה הוא הרי מיתייב לה כתובה על פיו וכן זה וכ"ש אם כולה שלה: **ור"מ היא וכו'.** כלומר וכולה לא אשמועינן אלא דמטלטלין משתעבדי לכתובה ור"מ היא דאמר במס' כתובות בהאשה שנפלו לה נכסים (דף פ:) גבי שומרת יבם שכתובתה על נכסי בעלה הראשון הניח אחיו מעות ילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות אלמא מעות משתעבדי לכתובה: **הודאת בעל דין כמאה עדים.** דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה הרי שמתן על מקצת הודאתו: **לא קא חייב לאחריני.** אינו חב לאחרים בהודאתו זו שאין נפסד אלא הוא: **הכא קא חייבא לאחריני.** שקרובותיה נאסרו בו וקרוביו נאסרין בה: **בני רב מרי** גרס. אחים הוו: **על פי שנים.** שהצריכה תורה למאי הלכתא הצריך עדים משום דאי בעי למיהדר ולומר לא כך היה לא יוכל לומר כן שאלו יעידום הוא שהצריכם הכתוב עדים ואנו אין אנו שקרנים ולא הדרינן בן ואין אנו צריכין עדים: **או דלמא.** שאפילו הם מודים אין דבריהם קיימים אלא בעדים ומצאנו אי מחזיק בשלו והוא בשלי שאין חלוקתנו כלום: **נשקרי.** כ) הכופרים בדברים לומר לא כן הוא: **אלמא חלב.** בשוגג ומייב אתה קרבן: **נאמן.** העד וכשר הקרבן ואין כאן משום או הודע אליו מטאתו (ויקרא ד) ולא שיודיעוהו אחרים והכי דרשינן לה בשמעתא קמייתא דהאשה רבה[ה] (ד' פז:) ולא שיודיעוהו אחרים והוא מכחישו:

שורך

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה י:

פו ב מיי' פ"ה מהלכות ממרים הל' ט סמג עשין פג טוש"ע מ"מ סי' קפט וסי' קלה סעיף ג:

פז ג מיי' פי"ג מהל' שגגות הלכה ב:

פח ד (מיי' שם הלכה ג):

פט ה ו מיי' פי"ג מהל' טומאת מת הלכה ח:

תורה אור השלם

1. לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חֲטָאת בְּכָל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר: דברים יט טו

תוס' ר"י הזקן

דבר. כי מצא בה ערות דבר [דברים כד, א], וכתיב [שם יט, טו] על פי שנים עדים יקום דבר.[ו] לאחריני. [קרובותיה] נאסרין וקרוביו נאסרין בה. איכא מ"ד שאם קידש אשה בינו לבינה והזמין עדים אחורי הכותל או אחורי הגדר והיא לא ידעה בהם דהויא מקודשת, דהא עדי קדושין א"צ לומר להם אתם עדי[ז] ואע"פ שלא ידעה בהם מ"מ הא איכא עדים. והעיקר דאינה מקודשת, דהיכא דקדשה בפני שנים הואיל וראו האמעשה לא שייך הכא שום השטאה שהרי היא ראתה שהם ראו שקבלה מזה, אבל כשקבלה קדושין ממנו במקום שאין שם אחר ואינה חושבת שיראה לה שום אדם יכלה למימר משטה הייתי בך, שהרי לא היתה חושבת שיראה לה שום אדם, והדבר ידוע שהמקדש בלא עדים אינו כלום.

מסורת הש"ס

א) גיטין פז:, ב) [ינמות עט.] [סוטה לא ע"ב ע"ש, ובפנ"י], ד) גיטין מ: סד. תוספתא דב"מ פ"ק ה"ו [ב"מ ג:], ה) [בכתי"ש אחת ותיבת "כבש" ליתא. וכ"ה אחת בכי"ף, וכפ"ל. סדר הדורות], ו) [בכתי"ש הדרינן, וכ"ה בכי"ף], ז) כריתות יח: ינמות פז: (ב"מ ג:), ח) כריתות יב. טהרות פ"ה מ"ט, ט) ס"ל נטמאתם, י) [ס"ל לא נטמאתם], [וכ"ה בכתי"ש בדפו"ר, ובכי"ף, ולפנינו ע"פ המהרש"ל, ועיין מהרש"ל], כ) [במשנה דטהרות איתא טהור], ל) [בדש"ל גרס בכי"ש המבילה], מ) [שבועות מ ע"ב], נ) [בכי"ש רי"ף נוסף: להמבין], ס) ינמות, ע) [שם ד"ה קנין], פ) [וע' היטב תוספות סנהדרין ו. סד"ה לכיבה], צ) [ינמות פז ע"ב, ע"ש], ק) [בכריתות יא ע"ב], ר) [ושם ד"ה אמר], ש) [בדפו"ר: בשנ'. ומדל"ל בשעבד], ת) [ל"ל שהוא. כי"ש], א) [סוטה לא ע"ב], ב) [לעיל מג ע"ב, וע"ש תוד"ה ולא אמר], ג) [ומהכי"ל מגיה אפילו מכתשא וכו' ומותק תיבת לא, ע"ש],

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אלא וכו' מודה לו לריכה: (ב) ד"ה עד אחד וכו' ואפילו ג) לא מכחשא ליה אלא מיהי:

מוסף רש"י

הן הן עדי ביאה. כלומר כיון שראו שנתייחדו אין צריך עדות על ביאה גדול מזה, ולאי אמן סהדי כיון דגיסי אהדדי לא מכחו זה מזה (גיטין פא:). **ומודים ודאי בנתגרשה** מן האירוסין. דכל כמה דלא חזיגן לא אמרינן בעל, דהא לא גיסי אהדדי (שם). **הודאת בעל דין כמאה עדים.** בריתא היא בתוספתא דב"מ פרק ראשון (ב"מ ג.).

מוסף תוספות

א. דקנין בלא עדים מהני היכא דקא מודו. שנ"ל. ב. בתוס' הרא"ש הוא בנ"א. ודחיק לאוקמא בגברא ערטילאי. ג. או אומר אינו יודע. תוס' גיטין נד: ד"ה אמר. ד. והוי כהודאה. תוס' רשב"י. ה. אלא באשתו וזנתה אבל בהני מודה. תוס' טוק. ו. ואפי' היכא דלא מהימן מכל מקום לדידיה אסור דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. תוס' גיטין נד:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שורך נרבע. ואסור להקריבה. אבל לסוקלו תרי בעינן דאמר מר (ב"ק דף מד.) כמיתת הבעלים כך מיתת השור: **ופגיעת פוגע.** לענין פסולי קרבן בזבחים ובכורות: **ולריבה.** לאשמועינן בכולהו דשתיקתו הודאה היא: **חזי ליה בימי עומאתו.** ולא ליכפת ליה ולאו הודאה היא ומותרים לטהורים: **ולאו לגבי מזבח קיימי.** ולא ליכפת ליה להכחישו והודאה מיהא לא הויא ומותר להקריבה לריבה: **אשתו זינתה בעד אחד.** כלומר אמר לו עד אחד אשתך זינתה והוא שותק מהו [ג] ליאסר העד עליו: **ולא הוה אפי.** ההוא סמיא לעת הקבוע לו לפני שמואל: **אדר.** שמואל שליח בתריה שימהרנו לבא: **מאי לאו אי מהימן לך.** האי עד כשאר עד אחד דידעת ביה שאינו מפסולי עדות דלאו גזלנא הוא: **אפקה.** הוציא ולא הכחישתו: **יאי המלך.** מן הכהנים של משמנאים הוה: **לוחלים.** שם מדינה שבמדבר: **מלוחים.** ירקות הסם ושמן קקולי בלשון ארמי כמו הקוטפים מלוח עלי שיח (איוב ג): **כשהיו עסוקים בבנין.** בית שני שבאו מן הגולה והיו עניים והיו מוציאין הוצאות במלאכה אף אנו נאכל מלוחין להיות זכר לעוני אבותינו ולהודות לפני הקדוש ב"ה שהגליתנו והעשירנו: **לכן של פרושים עליך.** שונאיך הם ואין שמחים בהצלחתך: **ומה לעשה.** לידע שכן הוא: **הקם להם בציץ שבין עיניך.** תן ציץ הקדש על מצחך ויעמדו על רגליהם לפי שהשם כתוב בו והם יגלו מ) את בנים. ואע"ג דלאו שעת עבודה כדאמר בפ"ב (לעיל נד.) בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם: **שהיו אומרים אמו נשבית מן המודיעים.** לכך מיחו בו שהיו הפרושים אומרים עליו אמו נשבית במודיעים כרך של בית חשמונאי היה ושבויה פסולה לכהונה ונשאה אביו ונמצא אלו: **ויבדלו חכמי ישראל בזעם.** שכעס המלך עליהם: **כך הוא דינו.** לסבול חרפתו: **וכך הוא דינך.** בתמיה שלא תנקם מהם: **רומסם.** הרגם: **מה אהא עליה.** שמא תשתכח אמר ליה הרי ס"ת כרוכה ומונחת ובמוכה [ד] המלות ולא ישתכחו: [ה] **וחולץ הרעה.** [ו] לשון ויצן ליצן ויגמול שקדים (במדבר יז). ל"א בערה לשון נוגעים (יחזקאל ח) כמילוץ המבעיר גחלת [ז]: **שמעון בן שטח.** אחי אשתו היה [ח] והתביאתו [ט]: **היכי דמי.** ויבוקש הדבר ולא נמצא דמשמע שהחזיקוהו בחזקת כשרות: **סמוך אהני.** לאמרי אשתבאי והיכי קאמר ולא מצאו. ואי אמרת אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ליתמא אחזקתה ס"מ [י] אי היא קמן והיתה בתה לב"ד להתירה אבל בתה זה הגדון אין לו חזקה בכשרות שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול: **אלא לאו בעד אחד.** העיד על השבויה ובא שניה והכחישוהו: **דיבא אחא בר מניומי.** בעלמא: **שפחה הכניסו אחתיה.** הכניסו להם שפחה וקבורים שהיא זאת ונתיחדה בלא עדים הילכך אין כאן הכחשת עדים: מנגח

מנסך ייין בא ומלאך המיסור בהא ולאי יש לחוש לדבריו ולבדוק כדאמר לקמן (עמוד ב) גבי בעל מום דמאי אמר ליה אלא ואמוי וכשאדם עושה חבירו אליה לשמור יינו או להביא מן המרתף נאמן [א] דהיינו בידו ומהימן עליה כבי תרי כשסומך עליו והא דבעינן שותק היינו דוקא דלא עשאו שליח:

אמר אביי היא היא [ב]. תימה והא [ג] אמרת המקדש בעד א' אין חוששין לקידושיו דאין דבר שבערוה פחות משנים וי"ל דהתם אפשר כיון דלא קדשה בפני עדים המעות מתנה אבל הכא הביאה אוסרת בין בעדים בין שלא בעדים ואין אנו צריכין אלא שידע הבעל האמת מיהו קשה דמשמע הכא עד אחד נאמן ובמסכת סוטה (דף ג:) משמע דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה [ד] משמע דבעינן עדים ויש לומר דהתם מייירי [ה] באינו שותק [ו] אבל בשותק בעד אחד מהימן [ז] (א):

רבא אמר כו'. וא"ת כיון דשותק ושתיקה כהודאה דמיא [ח] למה לא תאסר עליו וכי לא יוכל לעשותה עליו תמיכה דאיסורא וי"ל דקסבר רבא דטעמא דשותק מהימן לאו משום דשתיקה כהודאה דמיא אלא משום דאיכא רגלים לדבר מהימני ליה [ט] וכיון שאין האיסור מכח עדות הבעל אלא מכח עדות העד לא מהימני' ליה דעד אחד אינו נאמן בדבר שבערוה: **הקם** להם בציץ שבין עיניך. פירש בקונטרס ואע"ג דלאו שעת עבודה היא הא אמרינן לעיל (דף נד.) דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וקשה דאדרבה משמע דאינו לוקה [י] ומפרש רבינו תם דדוקא ליך משום דכתיב בו (שמות כח) והיה על מצחו תמיד משמע דמותר אלא בשעת עבודה [כ] אבל בשאר בגדים לא ויעאי היה כהן מזרע בית חשמונאי:

מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני. דאיתבאי והיכי קאמר גמרא ולא נמצא הקשה בקונטר' אדרבה אוקי תרי בהדי תרי ואוקי אם יגאי בחזקת כשרות כדאמרינן גבי כהן בפרק [האשה שנתארמלה] (כתובות דף כו:) ותירץ ה"מ אי הואי אייכי קמן והיתה בתה לב"ד להתירה דהתם אית לה חזקה דכשרות אבל בזה זה הגדון דפינו אין לו חזקת כשרות שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול שאומרים שאמו נשבית קודם שנולד וא"ת מ"מ תיהני ליה חזקה דאימיה שהיתה בחזקת כשרות דהא אמרינן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) לדברי המכשיר בה מכשיר בנתה [כ] וי"ל דלא [ל] אמר אוקי תרי בהדי תרי אלא בתרומה דדכנן ותרי ותרי ספיקא דדכנן ובהא לא אחמירו אבל ביוחסין דאיכא איסורא דאורייתא אחמירו ואסורה היא מדרבנן [מ]: אמר

מכחשי ליה בי תרי הא לאו הכי מהימן ורבא לעולם תרי ותרי [נ] וכדאמר רב אחא בר [ס] רב מניומי בעדי הזמה הבא נמי בעדי הזמה ואיבעית אימא כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק שפחה הכניסו תחתיה אמר רבא מנא

תחלת לידתו בפסול. ע"כ. ובפ' האשה שנתארמלה ביארנו האמת. בעד אחד. שהעיד שנשבית ושנים הכחישוהו. הזמה. שהזימו העדים דאמרו ביום שאתם מעידים הייתם עמנו במקום פלוני וגזירת הכתוב היא שהאחרונים נאמנים. שפחה. היינו עמה כל זמן [שהייתה שמה] ויחדנו להם שפחה תחתיה והיוונים* סבורים שהיא זו, ונאמנים דליכא הכחשה.

*בכת"י: והיום. ואולי צ"ל והיו, או והיו הם.

מ) בכורות מח. זבחים ט: [תוספתא דב"ק פ"ד ה"ח], ס) [ע"מגמ' ליתא בכמ"י ודפו"ר, ונוסף ע"פ רש"ל ועי' רש"ש], ג) פ"ל דאכל [רש"ל וכ"ה בכמ"י], ד) [נ"ק לא.], ה) [בכמ"י ודפו"ר אביי אמר היא היא, ולפנינו מונח ע"פ הרא"ל, ע"ש, ובפי' יסוד"ע], ו) גיטין נ: סד. [ימנות פח.], ז) [בכמ"י נוסף אמר אביי ולפנינו רנב"י], ח) [בכמ"י ודפו"ר מינות, ועי' ברכות כט ע"א ותוס' יומא סט ע"ל ד"ה בגדין], ט) [בכמ"י נוסף: ועי' יהודה בן גדידה], י) יבמות לד. כריתות כד., כ) [ר"כ ליתא בכמ"י, והוא ט"פ. סדה"ד], ל) [ברש"י שברי"ף מהו לאסור עליו. ומיתת "המגד" ליתא], מ) ל"ל את בגם בגמות כך מהיות כהן. ס"ל מ"מ [וס"ה ברש"י שבע"ק], נ) [ברש"י שבע"ק נוסף: כתובות המלות], ס) [בדפו"ר וברש"י שבע"ק נוסף ד"ה מדקה בו מינות. שבפר' בתורה שבע"ל בפ:], ע) [ברש"י שבע"ק נוסף: למתה לשון וכו'], פ) [בפהדרין ק ע"ב], צ) [בדרכות מח ע"ל], ק) [סוטה מז ע"ל], ר) ס"ל לי הואי ליכי קמן. מ"מ [ו"ס בדפ"ל], ש) [ל"ל דהיה, רש"ש ע"ש], ת) [בדפו"ר: אמר', ל"ל אמרינן], א) [וע' תוס' סוטה נ: ד"ה מ"ל], ב) [בדפו"ר: ל', ל"ל אמרינן], ג) [ובמיר ביאור כתבו בכתובות כו: ד"ה אלא] [ובכ"ב לב. ד"ה אלא],

מוסף רש"י

ושנעבדה בו עבירה. שנרבע, ושהמיתה. אסס על פי עד אחד. שאין אנא עד אחד כרגיעה וכנגיחה, או על פי הבעלים. שאין אס עד אלא בעלים אמרו, דאי הוו ב' עדים בדבר הוי בסקילה, ואפילו בהנאה מיתסר (בכורות מא. וכעי"ז זבחים עא.). **הכא** נמי בעדי הזמה. שהאחרונים הזימו את הראשונים ואמרו עמנו הייתם, דרחמנא היימינהו כדכתיב (דברים יט) ולכשו הראשונים הוצא הוצא עד שקר, ומוקמינן ליה בעמנו הייתם במסכת מכות (יבמות צד.).

מוסף תוספות

א. אפי' אם בעל היין מכחישו כיון שהוא עדיין שומר הוי שפיר בידו. מגדלי. **ב.** לפנינו: אמר אביי נאמן. **ג.** הא בהדיא דרשינן בריש סוטה דעד אחד לא מהימן אטומאה בלא קינוי וסתירה דאתיא דבר דבר מממון. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א. **ד.** שם בג"א: מוקי לה אביי. **ה.** במכחישו או באומר איני יודע. תוס' הרא"ש. **ו.** ורבא מוקי לה בדשתק נמי. **ש.** **ז.** דהא רבא מודה בכולהו דשתיקה כהודאה ומ"ש הכא דהא מודה שזינתה. תוס' הרא"ש. **ח.** דשתיקתו לא עבדא ליה הודאה במורה אלא דאמרי' שראה רגלים לדבר שהוא כדברי העד ולפיכך שתק הילכך ע"י רגלים לדבר ועדות העד הוא דאסרינן בשאר איסורים ולענין אכילת חלב נמי מביא קרבן אבל לדבר שבערוה לא אסרינן ברגלים לדבר כי האי דלא האמינה תורה ע"א באיסור ערוה אלא בקינא לה ונסתרה תחילה דאיכא רגלים לדבר טובא וכו'. **ט.** דאפי' בעזרה אסור לכתחילה ללובשן שלא לצורך עבודה. תוס' יומא סט. **י.** אע"ג דאצטריך תמיד שלא יסיח דעתו ממנו [יומא ז:] מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו. תוס' הרא"ש. **כ.** ואפי' מאן דפסול בבתה היינו משום דמעלה עשו גבי זנות. תוס' כתובות כו: ד"ה אלא. **ל.** דהכא נמי מן הדין הוה מוקמינן ליה ליאגי בחזקת כשרות אבל קיי"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן. תוס' הרא"ש.

מוסף רש"י

שונאיך הם. כמיתת הבעלים כך מיתת השור: **ופגיעת פוגע.** לענין פסולי קרבן בזבחים ובכורות: **ולריבה.** לאשמועינן בכולהו דשתיקתו הודאה היא: **חזי ליה בימי עומאתו.** ולא ליכפת ליה ולאו הודאה היא ומותרים לטהורים: **ולאו לגבי מזבח קיימי.** ולא ליכפת ליה להכחישו והודאה מיהא לא הויא ומותר להקריבה לריבה: **אשתו זינתה בעד אחד.** כלומר אמר לו עד אחד אשתך זינתה והוא שותק מהו [ג] ליאסר העד עליו: **ולא הוה אפי.** ההוא סמיא לעת הקבוע לו לפני שמואל: **אדר.** שמואל שליח בתריה שימהרנו לבא: **מאי לאו אי מהימן לך.** האי עד כשאר עד אחד דידעת ביה שאינו מפסולי עדות דלאו גזלנא הוא: **אפקה.** הוציא ולא הכחישתו: **יאי המלך.** מן הכהנים של משמנאים הוה: **לוחלים.** שם מדינה שבמדבר: **מלוחים.** ירקות הסם ושמן קקולי בלשון ארמי כמו הקוטפים מלוח עלי שיח (איוב ג): **כשהיו עסוקים בבנין.** בית שני שבאו מן הגולה והיו עניים והיו מוציאין הוצאות במלאכה אף אנו נאכל מלוחין להיות זכר לעוני אבותינו ולהודות לפני הקדוש ב"ה שהגליתנו והעשירנו: **לכן של פרושים עליך.** שונאיך הם ואין שמחים בהצלחתך: **ומה לעשה.** לידע שכן הוא: **הקם להם בציץ שבין עיניך.** תן ציץ הקדש על מצחך ויעמדו על רגליהם לפי שהשם כתוב בו והם יגלו מ) את בנים. ואע"ג דלאו שעת עבודה היא ובגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן: **שהיו אומרים** אמו נשבית במודיעים. עליו היה כהן. **שנשבית אמו בהר המודיעים.** כרך של חשמונאי ונשאה אביו ושבויה פסולה לכהונה ונמצא שהוא חלל. **היכי דמי.** דקאמר דלא נמצא והחזיקוהו בכשרות. **סמוך אהני.** פיר"ש ואי אמרת אוקים תרי להדי תרי ואוקים אתתא אחזקה, ה"מ אי איתא קמן והיתה באה לב"ד להתירה שאומרת לא נשביתי להתירה, אבל זה הגידון לפנינו אין לו חזקה דכשרות, שהרי מעידין על תחילת לידתו בפסול. ע"כ. ובפ' האשה שנתארמלה ביארנו האמת. **בעד אחד.** שהעיד שנשבית ושנים הכחישוהו. **הזמה.** שהזימו העדים דאמרו ביום שאתם מעידים הייתם עמנו במקום פלוני וגזירת הכתוב היא שהאחרונים נאמנים. **שפחה.** היינו עמה כל זמן [שהייתה שמה] ויחדנו להם שפחה תחתיה והיוונים* סבורים שהיא זו, ונאמנים דליכא הכחשה.

*בכת"י: והיום. ואולי צ"ל והיו, או והיו הם.

עין משפט נר מצוה

צ א ב מי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל' כ:

צא ג מי' פכ"ד מהל' אישות הל' יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קנח סעיף ט:

צב ד מי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנו סעיף ז וסימן קנח סעיף ט:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הקם וכו' ומפרש ר"ת. עי' יומא סט ע"ל מד"ר בגדי כהונה:

תוס' ר"י הזקן

בעד אחד. שאמר לו אני מאמינך אע"פ שאינו יכול לידע דודאי (מותר) [אסור] בה. היא היא. כמו הני דלעיל ואסורה. נגה. איחר. דלאו גזלנא. דנאמן כשאר עד אחד. אלמא אפילו בעד אחד הוא"ל ושתק אסורה. **כבי תרי.** אפקה ותן לה כתובתה ולצאת ידי שמים קאמר. ומסתברא שאע"פ שהיא מכחישתו אי מהימן לא כבי תרי אם בא לצאת ידי שמים חייב להוציאה פירוש לצאת מידי ספק, דאע"ג דמאמין בדבריו לאו מילתא ברירא היא לגביה דהא ליכא תרי סהדי אלא חד בעדה וחד סהדא הכא לאו כלום הוא. אלא הואיל ומהימן ליה הויא לה הך אתתא לגביה כחתיכה ספק של חלב או של שומן כל היכא דמהימן ליה. ולשון הר"ם פ"ח דאיסורי ביאה ה"ז יוצא כדי לצאת מידי ספק. ע"כ. איכא מ"ד דהואיל ומשום שסומך דעתו בדבריו הויא לה הך אתתא לגביה כחתיכה ספק של חלב או של שומן, אי בתר הכי נתפכה דעתו ולא מהימן ליה אפילו לא נתן אמתלא וטעם מפני מה אינו מאמינו עתה אפילו הכי הואיל ואינו מאמינו עתה אם לא גרשה לא יגרשנה ושריא ליה, דאשתא אחתיכא דאיסורא היא לגביה, כי היכי דחתיכה דאיסורא ספק חלב ספק שומן דאסירא ליה מספק אי בתר הכי אתברר ליה דהויא שומן ודאי שריא ליה מכי אתברר ליה היתרא. ואיכא מ"ד דהואיל ומהימן ליה הוי ספק שאינו מתברר אע"פ שהיפך דעתו דלא מהימן ליה. ומסתברא דהא דאמרינן דהיכא דשויא אנפשיה חתיכא דאיסורא שאסור, ה"מ היכא דליכא סהדי אבל איכא סהדי דליכא איסורא מותר. **של פרושים.** של חכמי ישראל כלומר אינם שמחים בשמחתך. **ומה אעשה.** לידע אם כן הוא. **הקם.** תן ציץ הקדש על מצחך שיעמדו על רגליהם לפי שהשם כתוב בו והם יגלו לבן שאומרים (לכך מיחה בו) [למחות בך מהיות כהן], ובגדי כהונה ניתנו ליהנות שלא בשעת עבודה. **שהיו אומרים.** עליו שלא היה כהן. **שנשבית אמו בהר המודיעים.** כרך של חשמונאי ונשאה אביו ושבויה פסולה לכהונה ונמצא שהוא חלל. **היכי דמי.** דקאמר דלא נמצא והחזיקוהו בכשרות. **סמוך אהני.** פיר"ש ואי אמרת אוקים תרי להדי תרי ואוקים אתתא אחזקה, ה"מ אי איתא קמן והיתה באה לב"ד להתירה שאומרת לא נשביתי להתירה, אבל זה הגידון לפנינו אין לו חזקה דכשרות, שהרי מעידין על

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות